

Türkiye Cümhuriyetile Çekoslovakya, Romanya, Sovyet Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri ittihadı ve Yugoslavya Hükûmetleri arasında tecavüzün tarifi hakkında imza edilen mukavelenamenin tasdikına dair 1/771 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı 6/2853

10-X-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Tecavüzün tarifi hakkında Türkiye ile Romanya, Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Çekoslovakya ve Yugoslavya arasında Londrada imza olunan 4-VII-933 tarihli mukavelename ile 3 üncü maddesi lâhikasının tasdikına dair Hariciye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 4-X-933 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Bu kanun lâiyhasının müstaceliyet kaydile müzakeresine yüksek müsaadelerini dilerim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe lâiyhası

Londrada 3 ve 4 temmuz 1933 tarihlerinde imza edilen mukavelenamelere iştirak eden Devletler, vazır imza oldukları Briand - Kellogg misakı ile birbirlerine tecavüz etmemeği taahhüt eylemiş oldukları gibi bir kısmı ve bu meyanda Türkiyede aralarında akteylemiş oldukları ademi tecavüz muahedelerile de bu ciheti teyit eylemişlerdi. Ancak tecavüzün katî ve sarîh bir tarifi mevcut bulunmadığından bu husus bir noksan teşkil ediyordu. İşte aktolunan mukavelenameler, tecavüzü muhik gösterebilecek her hangi bir bahanenin önünü almak için tecavüzün mümkün mertebe sarîh bir tarifini yapmak ve binnetice umumî emniyeti temin eylemek gayesile tanzim edilmiştir.

Mukavelenamelere esas, Silâhları bırakma konferansı emniyet komitesince Sovyet murahhas heyetinin teklifi esas ittihaz edilmek ve murhahas heyetimizin mühim tadil teklifleri de nazarı itibara alınmak suretile tanzim edilen rapordur.

Mukavelenameler iki adettir: Birisi mmtakavî olup, Sovyet Rusya ile ona mücavir Devletler olan Türkiye, Estonya, Letonya, Lehistan, Romanya, İran ve Afganistan arasında imza edilmiştir. Bu mukavelenameye merbut olan imza protokolünde Sovyet Rusyanın komşusu olan diğer bir veya bir kaç Devlet ileride bu mukavelenameye iltihak eylediği takdirde, bidayeten imza eden Devletlerle aynı hukuk ve vezaiye malik olacağı musarrah bulunmaktadır. Bu protokol ahkâmına tevfiikan Fenlândiya Devleti de 22 temmuz 1933 tarihinde Moskova sefiri vasıtasile Sovyet Hükûmetine tevdi eylediği bir beyanname ile bu mukavelenameye iltihak etmiştir.

İkincisi ise yine Türkiye ile Sovyet Rusya, Romanya, Çekoslovakya ve Yuğoslavya aralarında

imza edilmiştir. Fakat dördüncü maddesi ile diğerbütün Devletlerin imzasına açık bulunmakta ve bunlara bidayeten imza eden Devletlerin haiz oldukları aynı hukuk ve vezaif verilmektedir. Bu madde ile şimdiki halde nisbeten mahdut bir sahaya inhisar eden mukavelenamenin daha şümulü bir mahiyet kesbetmesi istihdaf edilmiş ve aynı zamanda yapılan itilâfın her hangi bir Devlete karşı bir cephe teşkili gibi bir mana ifade etmediği bu suretle ilân olunmuştur.

Bu gün Büyük Millet Meclisinin tasdikına arz edilen bu iki mukavelename, yukarıda da izah edildiği gibi Briand - Kellogg misakını ve ademi tecavüz muahedenamelerini ikmal etmek suretile bütün cihanda ve bilhassa Şarkî Avrupa ve Yakın Şarkta uzun bir müddet için sulhu temin edecektir. Şimdiye kadar hemen bütün Devletlerle bu gayeye hadim mukavelenameler aktetmiş olan Cümhuriyet Hükûmetimiz bu yeni mukavelenamelerin temin edeceği faideleri herkesten evvel takdir etmiş ve bunların bir an evvel fiil sahasına çıkmalarına en ziyade çalışan Hükûmetlerden biri olmuştur.

3 temmuz tarihli mukavelenamenin dördüncü ve 4 temmuz tarihli mukavelenamenin beşinci maddelerinde, Âkit taraflardan ikisi tasdiknameleri Sovyet Hükûmetine tevdi eder etmez mukavelenamenin bu iki taraf arasında meriyete gireceği ve diğer Âkit taraflar için de tasdiknameler tevdi edildikçe meri olacağı musarrah bulunduğu ve Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı ile Lehistan Hükûmetleri birinci mukavelenameyi 15 eylül 1933 tarihinde tasdik eylemiş bulduklarından Cümhuriyetimiz ve diğer mumzi Devletler için pek ziyade faydeli olan ve cihan siyasetinde yeni bir devre açmış bulunan bu mukavelenamelerin mümkün mertebe süratle tasdikı Büyük Millet Meclisinin Yüksek reyine bağlıdır.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 12

Esas No. 1/771

17 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

4 temmuz 1933 tarihinde Türkiye Cümhuriyeti ile Çekoslovakya, Romanya, Sovyet Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri ittihadı ve Yuğoslavya Hükûmetleri arasında tecavüzün tarifi hakkında Londra imza edilip İcra Vekilleri Heyetince 4 - X - 1933 te Millet Meclisinin tasdikına arzı kararlaştırılan kanun lâyihası Hariciye vekili Beyefendinin huzurile encümenimizce tetkiki ve mütalea olundu :

Umumî harpten sonra sulhun muhafazası için Devletler arasında imza edilen mukavele ve misaklar ve bu meyanda Briand - Kellogg misakı bunları imza eden Devletler arasında ihtilâfları halletmek için . tarifi ve tecavüz vasıtasına müracaati yasak ettiği halde tecavüzün ne demek olduğu senelerdenberi sarfedilen mesaiye rağmen katî surette tarif edilemediği için bu nokta milletler münasebatında mühim noksan teşkil ediliyordu. Bunun içindir ki tecavüzün tam ve katî tarifi hakkında silâhları tahdit konferansında Sovyet murahhas heyeti tarafından tevdi edilen ve Yüksek Meclisin tasdikına arz olunan bu mukaveleye esas teşkil edilen teklif Sovyet Sosyalist İttihadı için bir muvaffakiyet teşkil etmiştir. Mukavele maddelerinin tetkikinden anlaşılacağı üzere tarife esas olan prensipler tecavüz fiili ve müteceviz Devletin derhal tefriki hususunda hiç bir şüphe ve tereddüde meydan vermeyecek ve her hongi tecavüzün haklı gösterilmesine hiç bir sebep, vesile bırakmayacak derecede katî sarîh ve şümulüdür. Bu suretle mukaveleyi imza eden Devletler kendi aralarında sulhu daha emin bir surette tarsin etmiş oluyorlar. Bu mukavelenin en büyük kıymeti etmiş oluyorlar. Bu mukavelenin en büyük kıymeti, Türkiye Cümhuriyetinin de imza etmiş bulunduğu Briand - Kellogg misakının mana ve mahiyetine yukarıda arz olunan sarahati ve şümulü vermesi ve binnetice merkezî ve şarkî Avrupadan Asya ortasma kadar sulhu ve emniyeti tesis eden bir temel taş mesabesinde olmasıdır. Bütün emeli Avrupanın şark kısmında ve cihanda sulhun te-

mininden ibaret olan Türkiye Cumhuriyeti tecavüzün tarifi mukavelesile bu gayesini bir kat daha teyit ve ispat etmiş bulunuyor. Silâhların tahdit konferansından şimdiye kadar çıkabilmiş tek müsbet eser olan bu kıymetli sulh vesikasının beynelmilel bir mukavele halini alması eihan sulhu için kıymetli bir kazanç olmuştur. Mukaveleyi derin bir memnuniyetle kabul eden encümenimiz bunu Büyük Meclisin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunar.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Aza	Aza	Aza
Sivas	Sivas	Diyarbakir	Elâziz	Kocaeli
<i>Necmettin Sadık</i>	<i>Necmettin Sadık</i>	<i>Zeki Mesut</i>	<i>Fazıl Ahmet</i>	<i>İ. Süreyya</i>
Aza	Aza			
Kocaeli	İstanbul			
<i>Reşit Saffet</i>	<i>Salâh Cimcoz</i>			

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tecavüzün tarifi hakkında Türkiye ile Romanya, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı, Çekoslovakya ve Yugoslavya arasında Londrada 4 temmuz 1933 tarihinde imza olunan mukavelename ile üçüncü maddesinin lâhikasının tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Tecavüzün tarifi hakkında Türkiye ile Romanya, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı, Çekoslovakya ve Yugoslavya arasında Londrada 4 temmuz 1933 tarihinde imza olunan mukavelename ile üçüncü maddesinin lâhikası kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Hariciye vekili memurdur.

4 - X - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V. V.
<i>İsmet</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>Zekâî</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>Hilmi</i>
Mf. V. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

TECAVÜZÜN TARIFI MUKAVELENAMESİ

Türkiye Reisiümhuru, Haşmetlû Romanya Kıralı, Çekoslovakya Reisiümhuru, Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Merkezî İera Komitesi ve Haşmetlû Yuğoslavya Kıralı,

Memleketleri arasında mevcut olan sulhu kuvvetlendirmek arzusile;

Vazı imza oldukları Briand - Kellogg misakının her tecavüzü meneylediğini nazarı itibare alarak;

Tecavüzü muhik gösterebilecek her bahanenin önünü almak için mümkün mertebe sarih bir tarzda tecavüzü tarif eylemenin, umumî emniyetin nefi noktasından elzem olduğunu takdir ederek;

Bütün Devletlerin müsavi surette istiklâle, emniyete, ülkelerini müdafaaya ve kendi müesseselerine serbestii inkişaf vermeğe hakları olduğunu teslim ederek;

Umumî sulhun nefi noktasından, bütün milletlere memleketlerinin topraklarının masuniyetini temin arzusile müteharrik olarak;

Memleketleri arasında tecavüzü tarif eden sarih kaideleri meri kılmayı, bu kaidelerin bütün dünyaca kabul edilmesine intizaren, umumî sulhun nefi noktasından faideli telâkki ederek;

Bu maksatlarla işbu mukavelemenin aktini kararlaştırmışlar ve bu hususta:

Türkiye Reisiümhuru:

Londra Fevkalâde murahhas ve Büyük elçisi Memet Münir Beyefendi'yi,

Haşmetlû Romanya Kıralı:

Hariçiye nazırı Mr. Nicolas Titulescu'yu,

Çekoslovakya Reisiümhuru:

Londra Fevkalâde murahhas ve orta elçisi Mr. Jan Garriguo Masaryk'i,

Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Merkezî İera Komitesi :

Hariçiye Halk Komiseri Mr. Maxime Litvinoff'u;

Haşmetlû Yuğoslavya Kıralı:

Londra Fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi Mr. Georges Diouritch'i;

Usule muvafık surette salâhiyettar kılmışlardır.

Müşarileyhim âtideki hususat üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her biri, diğerlerinin her birile karşılıklı münasebetlerinde ve işbu mukavelemenin meriyet mevkiine vazı tarihinden itibaren, Silâhların azaltılması ve tahdidi Konferansın emniyet mesaili komitesinin, Sovyet murahhas heyetinin teklifi üzerine tanzim kılınmış olan, 24 mayıs 1933 tarihli rapor ile (Politis Raporu) Konferansta izah edilmiş olduğu veçhile tecavüzün tarifini kabul eylemeği taahhüt ederler.

Madde — 2

Binnetice, beynelmilel bir ihtilâfta, ihtilâf halinde olan taraflar arasında meri itilâfların hükmü mahfuz kalmak kaydile, atideki fiillerden birini ilk olarak ika edecek Devlet mütecaviz addolunur:

1 — Diğer bir Devlete harp ilânı;

2 — Müsellâh kuvvetleri tarafından, harp ilân edilmeksizin bile, diğer bir Devlet arazisinin istilâsı;

3 — Kara, deniz veya hava kuvvetleri tarafından, harp ilân edilmeksizin bile diğer bir Devlet arazisine, gemilerine, veya tayyarelerine hücum edilmesi;

4 - Diğer bir Devletin sahil veya limanlarının denizden abluka edilmesi;

5 - Arazisinde teşekkül ederek diğer bir Devletin arazisini istilâ eden müsellâh çetelerin hi-maye edilmesi veya istilâ edilen Devlet tarafından vaki talebe rağmen bu çeteleri bilûmum muave-

net ve himayeden mahrum bırakmak için kendi arazisinde iktidarı dahilinde olan bütün tedbirlerin ittihazından imtina olunması.

Madde — 3

Siyasî, askerî, iktisadî veya sair mahiyette her hangi bir mülâhaza ikinci maddede tasrih edilen tecavüz için mazeret veya hüccet teşkil edemeyecektir (Misal için lâhikaya müracaat).

Madde — 4

İşbu mukavelename diğer bütün Devletlerin iltihakına açıktır. İltihak, ilk imzanın bahşettiği aynı hukuku bahşedecek ve tahmil ettiği aynı mükellefiyetleri tahmil edecektir. İltihak Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetine tebliğ edilecek ve mezkûr hükûmet keyfiyetten diğer vazın imzaları haberdar edecektir.

Madde — 5

İşbu mukavelename Yüksek Âkit taraflarca her birinin kendi kanunlarına tevfikân tasdik edilecektir.

Tasdiknameler Yüksek Âkit tarafların her biri tarafından Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti nezdine tevdi olunacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan ikisi tasdiknameleri tevdi eder etmez işbu mukavelename bu iki taraf arasında meriyete girecek ve diğer Yüksek Âkit taraflar için de tasdiknameler tevdi edildikçe meri olacaktır.

Her tasdikname tevdi keyfiyeti Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti tarafından işbu mukavelename bütün imza koyalara tebliğ edilecektir.

Madde — 6

İşbu mukavelename beş nüsha olarak imza edilmiş ve Yüksek Âkit taraflardan her birine bu nüshalardan biri verilmiştir.

Yukarıda kararlaştırılan hususâtı tasdik etmek üzere isimleri bildirilen murahhaslar işbu mukavelenameyi imzalamışlar ve zirine mühürlerini vazetmişlerdir.

Londrada 4 temmuz 1933 tarihinde tanzim edilmiştir.

Mühürler

İmzalar:

Memet Münir

N. Titulescu

Jan Masaryk

Maxime Litvinoff

G. Diouritch

Tecavüzün tarifi hakkındaki mukavelenamenin üçüncü maddesine lâhika

Tecavüzün tarifi hakkındaki mukavelenameye imza koyan Yüksek Âkit taraflar,

İşbu mukavelenamenin üçüncü maddesile vazolunan kaidenin mutlak şumulünü hiç bir veçhile tahdit etmemek kaydı sarihile, mütebavizi tesbit edecek mahiyette bazı izahat vermediği arzu ederek,

Mevzubahs mukavelenamenin ikinci maddesinde meskût tecavüz fiillerinden hiç birinin âtideki

ahvalden birile muhik gösterilemeyeceğini teslim eylemişlerdir:

A. Bir Devletin dahilî vaziyeti;

Meselâ

Siyasî, iktisadî veya içtimaî bünyesi; idaresine isnat olunan kusurlar; grevler, ihtilâller, mukabil ihtilâller veya dahilî harpten mütevellit karışıklıklar.

B. Bir Devletin beynelmilel tavur ve hareketi

Meselâ

Enebi bir Devletin veya tebaasının hukukunun veya maddî veya manevî menafiinin ihlâl edilmesi veya ihlâl tehlikesine maruz bulunması; siyasî veya iktisadî münasebatın inkıtar; iktisadî veya malî boykotaj tedbirleri eenebi Devletlere vaki iktisadî, malî veya sair taahhüdata müteallik ihtilâflar; ikinci madde ile tayin edilen tecavüz şikârlarından birine dahil olmayan hudut hâdiseleri.

Diğer eihetten Yüksek Âkit taraflar, işbu mukavelenamenin, yukarıdaki tadada dahil ahvalin tazammun edebileceği hukuku düveli ihlâl keyfiyetlerini meşru göstermiye aslâ medar olamıyacağı tasdik hususunda mutabık kalmışlardır.

İmzalar: Memet Münir

N. Titulescu,

Jan Masaryk

Maxime Litvinoff

G. Diouritch

